בס"ד

לעילוי נשמת

אבי מורי רבי יעקב בן ר' יצחק דוד זצ"ל ואמי מורתי מרת סימא בת ר' כלב פייבל ע"ה, מורי חמי ר' יעקב שלמה ב"ר זכריה אהרן זצ"ל וחמותי מרת חיה לאה טויבע בת ר' יעקב ישראל שניאור זלמן ע"ה,

אחותי מרת פייגע בת ר' יעקב ע"ה, ידידי ושאר בשרי ר' יהודה לייב בן ר' דב בנימין שמואל זצ"ל

תורה שלמדתי באף. חז"ל מלמדים אותנו, מצוות כל זמן שעוסקים במצווה, המצווה שומרת ומגינה. אבל בזמן שאין הם עוסקים במצווה עצמה אין בה את הכוח לשמור ולהגן. לעומת זאת, תורה מגנא ומצילה גם בשעה שאין עוסקים בה. יעקב הולך במצוות אביו ואימו לחרן כדי למצוא את זיווגו. חרן, זה מקום של סכנה רוחנית. יעקב אבינו חייב שמירה והגנה. לכן, הוא מבין שבוודאי יהיו רגעים שונים שלא ייחשבו כמי שעוסק במצוות כיבוד אב ואם, לכן הוא חייב את זכות השמירה של לימוד תורה. זאת מלבד שהוא כעת בסכנה, כאשר אליפז רודף אותו, זה הזמן של "אף חכמתי עמדה לי", שלמה המלך מניח יסוד, תורה שלומדים "באף" בזמנים לא הכי נוחים או במצבים קשים, היא זאת שנשארת עם האדם. התורה שיעקב למד בדרכו לחרן (כמו ב"חרון אף") היא שעמדה לו שיוכל להתפלל במקום שהתפללו אבותיו. זה מביא להבטחה האלוקית שהקב"ה ישמור אותו עד שיחזור לארץ חמדת אבות. אבל, יש לזה תנאי, הנה אנכי עמך, באופן תמידי על יעקב לקיים את מצוות אנכי, כאשר יחיה עם "אנכי ה' אלוקיך, זה יחיה עמו, בכל עת ובכל שעה. בכוח הזה יעקב בא לבית לבן, מוגן לגמרי. עד לרגע שהוא משלים עשרים שנה, מהם שש שנים וכל העבודה עם הצאן העקודים נקודים וברודים. יעקב אבינו כוון לצאן קדשים ולבן כיוון לאבדו בעבודת הצאן. כאשר היגיעו לקצה, הקב"ה נגלה אליו ואמר לו, זה הזמן לחזור. יעקב עוזב, גונב את לב לבן. לבן הפסיד את הכל. עם ישראל קום יקום. משם יעקב הולך לדרכו, שזה דרך השי"ת. מי הוא פוגש, מלאכי השרת, שלום עליכם מלאכי השרת מלאכי עליון, המומר שבת ומענג את שבת זוכה לנחלת יעקב אבינו, נחלה בלי מצרים. מי יעיד על האדם, מלאכי השרת שמלווים אותנו, מימות יעקב אבינו. יעקב הוא הישר, ישרים דרכי השי"ת, צדיקים ילכו בם. אז בית יעקב, הבה לכו ונלכה באור השי"ת, לקראת גאולה שלימה.

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. כאשר יעקב עזב את השבועה שנשבעו לאבימלך הפלישתי, ולא עשה חזקה להשבע ולעשות ברית עם אבימלך, אזי הלך חרון אף השי"ת מהשבועה שנשבעו לו. בכוח זה נתן כח ליואב לכבוש את ירושלים למרות הפסלים של העיוורים והפיסחים, שסימלו את שבועת אבימלך, וככה זכינו לבית אלוקים ושער השמיים.

וזה שער השמים. הזכיר הכתוב ג' פעמים זה. ולמדו רז"ל הרמהו בהמ"ק בנו וחרב ובנוי. בנוי מה נורא המקום הזה, חרב מין זה, ובנוי וזה שער השמים. ולפ"ז לא ירמוז הכתוב רק שני מקדשים בלבד: ויתכן לפרש שיש בכתוב רמז לשלשה מקדשים ממה שידוע כי מלת זה רמז לשכינה כמו זה אלי ואנוהו. ולמד מה נורא המקום הזה, על בהמ"ק הראשון ששרתה בו שכינה. מין זה, על בית שני שלא שרתה בו שכינה כן כתוב בנבואת חגי ולהלה בו ולכבדה. ולכבד כתיב, כי השכינה שהיא הה"ל נחסרה משם. וזה שער השמים, על הבית הג' שיבנה במהרה

בימינו שתחזור העבודה והשכינה לירושלים כימי קדם. ומזה הזכיר כאן שמים שיהיה מעשה שמים לא בנין אדם כמו הראשונים שהזכיר בהם מקום ובית. וכן רמז משה בברכות בנימן שבהמ"ק בחלקו, הוא שאמר ישכון לבטח עליו זה בית ראשון ששרתה בו שכינה שנקראת ידיד ה'. חופף עליו כל היום, זה בית שני שלא שרתה בו שכינה. ובין כתפיו שכן, זה בית ג' העתיד שתשרה בו שכינה. וכן תמצא במסכת נזיר היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה, זה מקדש ראשון ומקדש שני ומקדש שלישי ש"מ תרי חרוב וג' יעמוד לעולם ע"כ: ונראה שהזכיר בשלישי לשון המה שהוא לשון מורה על דבר נצחי וקיים כלשון ואדע כי כרובים המה. וכן כי מעולם המה. וכן דרשו רז"ל בלשון כתית למאור. בית ראשון עמד ת"י שנה ובית שני ת"ך והכל כמנין כתי"ת, והענין הזה נרמז בלשון כתית לפי ששני המקדשים היו מרמס ושניהם נחרבו, אבל בית שלישי להעלות נר תמיד כלומר מעלתו תמידית ואורו לא יפסק לעולם: ובמדרש וזה שער השמים, מכאן אתה למד שהמתפלל בירושלים כאלו מתפלל לפני כסא הכבוד, ששער השמים הוא פתוח לשמוע תפלתן של ישראל שנאמר וזה שער השמים. והכונה כי הוא שער השמים לעלות משם התפלות והקרבנות: מעניין לראות איך רבינו בחיי לומד מ"זה" את עניין בית המקדש. זה הרי עולה במספר י"ב כמנין שבטי ישורון. כללות עם ישראל, נכלל במקום מקדש. מדהים לראות, עשו בסרבו לבכורה הכולל עבודת המקדש אומר למה זה לי בכורה. יעקב כאשר נכנס לאביו לקחת את הברכות, שימו לב לדין ודברים "מה זה מהרת למצא בני", "אתה זה בני עשו", "ויעקבני זה פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי". ממש מדהים. שימו לב שניתן בכל הפסוקים ניתן להסתדר ללא המילה זה. אבל, כאשר זה, הוא היסוד של כלל ישראל, זה מורה על מקום מקדש של שבטי ישורון. זה א–לי ואנוהו, אבנה לו בית המקדש. זה מורה על שכינה שורה בישראל, הפסוקים מקבלים משמעות חדשה. להבנת העניין נקח צעד אחורה. מה נאמר כאן, שלושה פעמים זה, מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם בית א', וזה שער השמים. שמתם לב, שהאותיות המלוות הם בדיוק האותיות החסרות למילוי שמו יתברך. ושינה בסדר, מפני שבית ראשון מרמז על חידוש ובריאת העולם אשר נברא בה' (בהבראם). בבית השני, אין זה שלא שרתה שכינה. בבית השלישי שהוא באות ו' (י' מוארך) לאחר מילוי שמו. כל זה תלוי אם נגשים כל אחד ואחד חלקו של יעקב אבינו בנדרו. אם יהי"ה א' עמדי, האם בכל מאווינו ומעשינו פונים להקב"ה שיצליח דרכינו, כי אין עוד מלבדו. האם תמיד נותנים לרבונו של עולם את הקרדיט הראוי. ושבתי בשלום אל בית אבי, היינו כל הזמן לחיות בשלמות, כדי לחזור לבית אבינו כאשר השלמנו באופן הרצוי, כל פעולתינו בעולם הזה. והי"ה ה' לי לא', לקבל עלינו גם מדת הדין באופן של רבי עקיבא, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, גם כאשר שכלינו הקט אינו קולט ומבין. לדעת שצדקתך א', משפטיך, תהום רבה. וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו, לך. שוב לתת מכל הטוב שהקב"ה העניק לנו, ולתת לשם שמים. ללא הנאות וללא כוונות של כבוד ופרסום. כאשר ננהג כך, נהי"ה כתית, נשבור בעצם את הטבע האנושי. ידוע הוא, שכתית מביא את המאור. אך הפעם, כאשר נדע להיות כולנו יחד, ממילא נזכה לאורו, אור של תמיד, לבית השלישי, כמו שנאמר, ואמר ביום ההו הנה א' זה קיוינו לו ויושיענו זה ה' קיוינו לו. זה בדיוק מה שהבין האב של ז"ה, י"ב שבטי ישורון, שהמקום ששנים עשר אבנים מתאחדים לאחד (י"ב ועוד א' = אחד!) אזי יש בנין שלם, בנין נצח שלא ייחרב עולמית.

אעבדך שבע שנים ברחל, אין ספק שלא היה הצדיק נושא אשה להעמיד בנים אם לא היה בידו לפרנסה בפרט בשאר וכסות כאמרם ז"ל נושא אדם כמה נשי' והוא דאית ליה למיקם בספוקייהו ולכן אין לחשוב שלבן שהי' בעל

ממון יתן לו בנותיו אם לא היה בידו לפרנסם אם כן באמרו כי במקלי עברתי היתה הכונה שלא היה בידו אז מקנה ולא דרך לעשות מלאכה להרויח ולהתפרנס בה וענין העבודה בשביל רחל היה למוהר כמנהגם שהיו נותנים מוהר לאב שיתן את בתו כאמור אם מאן ימאן אביה לתתה לו כסף ישקול כמהר הבתולות ומה שאמרו אחר כך כי מכרנו היה שחשבו בענותן שהיה המוהר יותר מן הראוי בשבילן: הספורנו מחדד לנו, כל מי שעומד לשאת אישה, חייב לדעת שעליו לזון ולפרנס את אשתו, כפי שאכן מתחייבים בכתובה. לכן, יעקב שסומך על הקב"ה ועובד אותו, רואה שיש כאן עניין חד פעמי לעבוד ללבן עבור קיום המצווה. אך, על זה נאמר, עבד ואבד, ארמי אובד אבי, לבן רצה שיעקב, יעבוד רק אות לבן והצאן שלו ולא יעבוד את השי"ת. לכן יעקב התנה, רק שבע שנים, שזה הזמן ששיער שזה בגדר הזמן שרבקה אמרה "ימים אחדים", ממילא זה יהיה גם שמירה שהוא מקיים כיבוד אם, כדי שיוכל לקיים כתובה הראויה לבת ישראל ולצאת בשלום מבין שיני לבן.

לולי אלהי אבי וגו', טעם שלא הספיק לומר אלהי אבי אברהם, נתכוון לומר ב' עניינים, הא' להיותו "אלהי אבי" עמד לי והצילני מידך בזכות אבי, והב' להיותו בעל היכולת ומשגיח ושופט בצדק ומציל עשוק, והוא אומרו "אלהי אברהם" פירוש אלהי שפרסם אלהותו ואמיתתו אברהם, והודיע בעולם נוראותיו אשר הוא הבורא הוא המשפיע ושופט בצדק, וזולת זה אם היה לאבי אלוה אחר לא היה מציל מידך כי כמה אלוהות יש שלא יועילו לעובדיהם, אין כאלהינו ברוך הוא: עוד יכוין לומר על זה הדרך אלהי אבי כנגד זכות אבות, ואח"כ הזכיר ב' מידות שהיו לו שעמדו לו שהם מדת החסד ומדת הדין, כנגד מדת החסד אמר "אלהי אברהם" כאומרו חסד לאברהם, וכנגד מדת הדין אמר "ופחד יצחק", ולזה לא אמר אלהי יצחק לרמוז אל המדה שנתכוין לה, וזולת זה היה אומר אלהי יצחק שהרי מצינו שה' אמר לו אלהי יצחק, וטעם שהזכיר ב' מידות אלו לומר כי הפליא חסדו עמו וגם עשה לו משפט עם לבן שהם ב' מידות, וזולת אחד מהם לא היה מגיע הטוב ליעקב: את עניי וגו', פירוש שאם לא היה לו העוני הגם שהיה האמת אתו היה ה' מאריך אפו ולתת לו שכרו לעולם העליון, ולצד עניו קייס לו ה' ביומו תתן שכרו, ונתן לו יגיע כפו: האור החיים הקדוש מלמדינו את עומק הדברים שיעקב אבינו השמיע באזני לבן. אלו לא היו סתם דברים. יש כאן אימרה של יסודות האמונה של כלל ישראל. לא סתם אנחנו אומרים מידי יום וזוכר חסדי אבות. כי אברהם אבינו הוא זה שפרסם שהקב"ה אדון הכל, היה הווה ויהיה, תקיף ובעל היכולות כולם. אם כך, מגיע שהקב"ה יציל את יעקב מידי לבן בזכותו. אומר יעקב, לא בזכות זה ניצלתי. בזכות אברהם, אזכה לשכר טוב בעולם הבא. גם לא ההנהגה של יצחק של גבורה "פחד יצחק", גם זה לא היה מזכה אותי להינצל מידך. מה שהציל אותי מידך, זה עניי. רק זה גרם להקב"ה לרחם עלי גם בעולם הזה. כי עלי לגמור להעמיד את כלל ישראל. היות שהייתי "עני" מלשון מעונה, היגיע לי שכרי, כי ביומו תתן שכרו, בלי הלנה.